

Gemeentebreed

Kerkenraad en predikant als goed team

P. Groen

De kerkenraad geeft leiding aan de gemeente. De predikant heeft samen met andere broeders zijn plaats in die raad. Tegelijk is zijn positie bijzonder door zijn ambt en opleiding. In dit artikel wil ik nagaan hoe de onderlinge samenwerking optimaal en vruchtbaar kan zijn.

Gezamenlijke leiding

Het is een zegen dat Christus een kerkenraad aan zijn gemeente geeft. In de kerk gebeurt er zoveel, zijn er talloze meningen en visies, zijn daarbinnen ook zoveel functies, taken, commissies, werkgroepen en bijbelstudieverenigingen actief. Dan is het van groot belang dat er een orgaan boven staat dat leiding geeft, verantwoordelijkheid draagt en lijnen uitzet. De kerkenraad ziet zich dus voor een niet geringe taak gesteld. De taak omvat ook de pastorale arbeid voor de adressen van de gemeente. In heel dit veelzijdige gebeuren werken kerkenraad en predikant samen. Het is heel belangrijk om dit in te vullen als een gezamenlijke taak. Als vroeger soms het beeld kon ontstaan dat de predikant degene was die eigenlijk alles deed, waarbij de andere broeders wat meededen, dan is van harte te hopen dat dat overal verleden tijd is. Natuurlijk houdt de dominee wel zijn specifieke inbreng, die van wezenlijk belang behoort te zijn. Want hij is de man met de theologische opleiding, brengt doorgaans ook een heel stuk kerkelijke ervaring mee en is meestal de enige in de raad die zich voltijds voor de gemeente kan inzetten.

Coach

De predikant heeft een geheel eigen plaats binnen de kerkenraad. Hij is in veel gevallen (nog) de preses. Het is dan belangrijk dat hij de vergaderingen op een prettige en efficiënte manier leidt, ieder lid van de vergadering in zijn waarde laat en zijn eigen visie op de zaken geeft zonder daarmee een beheersend stempel te zetten. In veel gemeenten is het niet langer zo dat de predikant de kerkenraadsvergaderingen presideert. Die taak is door een andere ambtsdrager of door een technisch voorzitter overgenomen. Het voordeel daarvan is, dat de predikant zich op een inhoudelijke deelname aan de vergadering kan concentreren, en als in de kerk prominent aanwezige man niet als boegbeeld (en kop van jut) gezien kan worden van een kerkenraadsbeleid, dat soms omstreden is in de gemeente. Verder kan het hem tijdwinst opleveren, dat hij als 'gewoon' lid van de vergadering minder werk dan als voorzitter hoeft te maken van de voorbereiding. Artikel 36 van de Kerkorde dat het voorzitterschap aan de predikant toewijst, zal ook in de revisie van de kerkorde worden meegenomen.

Het is belangrijk dat de predikant als een coach functioneert binnen de kerkenraad. Dat hij de ouderlingen en diakenen adviseert en toerust. Dat hij initiatieven neemt voor het ontwikkelen van ideeën en het opstarten van activiteiten.

De opening 'op christelijke wijze' is een belangrijk moment in de vergadering. De predikant kan daar vanuit de Schrift mediterend en toepassend waardevolle dingen aandragen, waar dan met elkaar over gesproken kan worden. Andere leden van de vergadering die dat willen, kunnen ook bij toerbeurt zo'n meditatieve opening verzorgen. Een goed begin van een vergadering is het halve werk en zet de toon. Neem de tijd voor een goede start, ook met lofzang en gebed. Daar rust veel zegen op.

Het is van belang om tijdens of naast de reguliere vergaderingen je samen te bezinnen op actuele onderwerpen, zoals onderling pastoraat van gemeenteleden, kwesties over het schriftgezag, omgaan met de toenemende verschillen, hoe nieuwe ambtsdragers te vinden en toe te rusten enz. Trek voor bespreking hiervan gerust regelmatig een (halve) avond of een zaterdagmorgen uit. Laat daarbij bijvoorbeeld inleidingen houden door een paar mensen uit de eigen plaatselijke en/of ambtelijke kring. Het zal zeker een heel stimulerend en leerzaam samenzijn worden, dat ervaren wordt als samen geestelijk bijtanken.

Specialisatie

Binnen de ambtelijke kring dienen goede afspraken gemaakt en nageleefd te worden over ieders taken. Er zijn altijd uitgesproken of onuitgesproken verwachtingen over de eigen rol en die van anderen. Als die ideeën niet regelmatig goed op elkaar worden afgestemd, is het risico van kortsluiting binnen de samenwerking wel erg groot.

De literatuur over de predikant laat zien dat de neiging bestaat om hem de manus-van-alles te laten zijn. Hij moet preken, catechiseren, veel pastoraat doen, de gemeenteopbouw op poten zetten, het kerkbladje vullen, studeren, zich voor het kerkverband inzetten enz. Maar het is niet vol te houden om dat ook allemaal goed te doen.¹ Aan de Kamper Theologische Universiteit² en binnen andere verbanden worden plannen ontwikkeld om de predikant naast het preekwerk zich nog in één taak te laten specialiseren: pastoraat óf catechese en toerusting óf kerkverbandelijk werk. Op zo'n profiel moet hij zich dan concentreren en niet nog meer werk aanpakken. Hierbij gaat het om plannen in een pril stadium, die nog uitgewerkt, getoetst en aanvaard moeten worden. Maar dit project geeft wel aan dat het voor zeer veel predikanten niet langer te doen is om als een generalist met een groot scala van taken bezig te zijn. De tijd waarin wij leven, laat dat niet meer toe.³ Het is van groot belang om deze situatie van het predikantschap bespreekbaar te laten zijn binnen de kerkenraad en conclusies bekend te maken aan de gemeente. Zodat helder is wat van de dominee verwacht mag worden en wat niet. Dat voorkomt onnodige teleurstellingen en nare discussies.

Laat de kerkenraden zich er ook voor inzetten dat het predikantsambt aantrekkingskracht heeft op de gemeenten. Dat is nodig om steeds weer (jonge) broeders naar Kampen te krijgen om zich daar voor het ambt te laten opleiden.

Begeleiding

Er moet persoonlijk contact zijn tussen kerkenraad en predikant. Laat er een kleine commissie zijn (vertrouwens-, contact- of begeleidingscommissie) die een aantal keren per jaar uitvoerig met de predikant over zijn werk doorspreekt en daar soms ook zijn echtgenote bij uitnodigt. Met elkaar rustig overleggen over het werk en knelpunten daarin, lukt niet binnen het kader van een kerkenraadsvergadering. Want die is meestal groot, officieel en met een volle agenda, dus daarom ongeschikt als veilige plaats van ontspannen overleg. Uiteraard zal de kerkenraadsvergadering ten slotte wel besluiten moeten nemen over de werksituatie en over reële verwachtingen daarvan.

Een jaarlijks functioneringsgesprek is een goed instrument. Zowel de predikant als de mensen die het functioneringsgesprek leiden, brengen daar hun punten in. Zowel in dat gesprek als op andere momenten moet er gelegenheid zijn om feedback op het werk van de predikant te kunnen geven. Kritiek geven en ontvangen zijn allebei een kunst apart, die wij niet altijd goed beheersen. Laat kritiek in waardering zijn ingebed. Noem dingen die goed gaan, vermeld daar dan bij wat beter kan en vraag waar het door komt, dat iets nu niet goed gaat. Daarnaast adviseer ik om niet met nog niet eerder besproken ingrijpende kritiekpunten naar een ander - ook niet naar de predikant - toe te komen tijdens een kerkenraadsvergadering. De omvang en

het karakter van deze vergadering lenen zich daar niet voor, en de persoon die ermee wordt aangesproken, wordt onnodig in een lastig parket gebracht. Als er eens 'stevige' kritiek gegeven moet worden, spreek dat dan in eerste instantie door in een klein, informeel gezelschap. Dat werkt het beste en is naar analogie van 'de regel van Matteüs 18' (vs. 15-18).

Samenbinding

Er valt veel moois te zeggen over het gebeuren binnen en rondom de kerkenraad. Vaak is het een hechte club. Mooie, bemoedigende besprekingen tijdens de vergaderingen. Een goede samenwerking in het pastoraat. Leerzame discussies en niet te vergeten: humor. Tegelijk is de kerkenraad een kwetsbaar orgaan. De duivel weet waar hij zijn pijlen op kan richten en waar hij het beste onrust en onenigheid kan stoken. Wees allen heel voorzichtig met kerkenraad en ambtsdragers. Maar als je binnen de raad de contacten met elkaar goed open houdt, mag er vertrouwen zijn dat het goed blijft gaan. Ga een aantal keren per jaar door een censura morum na of er geen bezwaren zijn tegen elkaars ambtsdienst. En als er eens een heftige discussie geweest is over heikele punten, vraag dan aan het eind van de avond of allen als broeders goed uit elkaar kunnen gaan, of dat het zo is dat iemand er nog iets over wil zeggen. Geef geen kansen dat er oud zeer of frustratie zou kunnen ontstaan. Want dat is funest voor de activiteiten die je samen doet en voor ieders motivatie en bezieling.

Tip: het is heel nuttig om minimaal één keer per jaar met elkaar iets gezelligs en leuks te gaan doen met de echtgenoten erbij. Hulde aan de echtgenoten en gezinnen van de ambtsdragers (ouderlingen, diakenen, predikanten) die hun mannen en vaders zo vaak af moeten staan voor het werk in Christus' gemeente. Zoals natuurlijk ook diverse anderen op weer andere wijze hun inzet betonen voor de kerk van de Heer.

Laat de kerkenraad een hecht team zijn, waarin met veel liefde aan geestelijke leiding gestalte gegeven wordt in een klimaat van levend geloof en zuiver belijden. En dat met het oog op de gemeente waarvoor Jezus Christus als de Goede Herder alles doet om haar voor altijd te behouden.

Noten:

- ^{1.} Zie: Gerben Heitink, *Biografie van de dominee*, Baarn, 2001.
- ^{2.} 'De suggestie dat predikanten zich naast hun kerntaak op één terrein zouden moeten specialiseren, is bruikbaar en vermoedelijk vrij eenvoudig uit te voeren.' G. Kwakkel, 'Wie doet wat? Terugblik op de regiobijeenkomsten van de Theologische Universiteit' (I en II), in: *De Reformatie*, jrg. 80, nrs. 39 en 40, 2 en 9 juli 2005 (citaat uit nr. 40, p. 729).
- ^{3.} Zie: G. Kwakkel, *a.a.*, nr. 39, p. 705v.